

GERÇEK GEZGİNLERE MUTLU YOLCULUKLAR

NATIONAL
GEOGRAPHIC

TRAVELER

TUTKU VE BİLİNÇLE SEYAHAT ETMEK İÇİN

İMTİYAZ SAHİBİ Nevzat Çalışkan
nevtzc@groupmedya.com (Sorumlu)

YAYINCI Bige Daruga Çalışkan
bigedc@groupmedya.com

GENEL YAYIN YÖNETMENİ Nesibe Bat
nesibeb@groupmedya.com

YAZI İŞLERİ

YAZI İŞLERİ MÜDÜRÜ Onur Uygun
GÖRSEL YÖNETMEN Hüseyin Takmaz
EDİTORYAL KOORDİNATÖR Bengisu Kiraz
BU SAYIDA KATKIDA BULUNANLAR
Z. E. Deniz Oğuz, Baran Özdemir,
Okan Özdemir, Yunus Özdemir, Cihancan Sezgin,
Prof.Dr. Bilal Söğüt, Prof.Dr. Mustafa Şahin

REKLAM SATIŞ VE PAZARLAMA

REKLAM GRU BAŞKANI
Gürhan Gezer gurhang@groupmedya.com
REKLAM GRU BAŞKAN YARDIMCILARI
Funda Gökgündüz fundag@groupmedya.com
İsmail Küçük (Bölgeler) ismailk@groupmedya.com
REKLAM GRU DİREKTÖRLERİ
Göktuğ Bedri Evren goktuge@groupmedya.com
Nuro Ceylan nurolc@groupmedya.com
Deniz Toz denizt@groupmedya.com
REKLAM DİREKTÖRLERİ
Nilüfer Araç nilufer@groupmedya.com
Yeşim Aksoy yesima@groupmedya.com
Deniz Eroğlu denize@groupmedya.com
REKLAM KOORDİNATÖRLERİ
Eren Enes (Bölgeler) erene@groupmedya.com
Seyhan Erat seyhane@groupmedya.com
EVENT VE PROJELER SATIŞ KOORDİNATÖRLERİ
Gökhan Gülsoy gokhang@groupmedya.com
EVENT VE PROJELER OPERASYON DİREKTÖRÜ
Ebru Döner ebrud@groupmedya.com
DERGİ REZERVASYON MÜDÜRÜ
Ender Parlar enderp@groupmedya.com
REKLAM TEKNİK MÜDÜRÜ
Mesut Öztürk mesuto@groupmedya.com

ONLINE

DİJİTAL DİREKTÖR
Seda Özcan sedao@groupmedya.com
DİJİTAL İÇERİKLER DİREKTÖRÜ
Nurdan Gündoğdu nurdang@groupmedya.com

ABONE www.groupmedya.com/iletisim/
E-POSTA uye.natgeo@groupmedya.com
WEB SİTESİ VE SOSYAL MEDYA İLETİŞİM
nationalgeographic@groupmedya.com

BASKI VE ÇİLT

Turkuvaz Haberleşme ve Yayıncılık A.Ş.
Tel: (0212) 354 30 00
www.turkuvazmatbaacilik.com

DAĞITIM Turkuvaz Dağıtım Pazarlama A. Ş.
BASKI YERİ VE TARİHİ İstanbul, Nisan 2021
YAYIN TÜRÜ Yerel süreli yayın,
www.nationalgeographic.com.tr

DERGİ ABONELİĞİ HESABI HESAP ADI:
Group Medya Ve Bilgi Tek. Tic. A.Ş. Teb Kağıthane Şb.
TR96 0003 2000 0000 0023 5443 61
Kurumsal Abonelik Fiyatı: 23 TL

LİSANS SAHİBİ
NATIONAL GEOGRAPHIC PARTNERS

TÜRKİYE LİSANS SAHİBİ
GROUP MEDYA VE BİLGİ TEK. TİC. A.Ş.
Balmumcu Mahallesi Mustafa İzzet
Efendi Sokak No:9 Kat:3 Beşiktaş/İstanbul
Tel: (212) 224 9330 / (212) 335 0050

NATIONAL GEOGRAPHIC PARTNERS

CHAIRMAN
Gary E. Knell
EDITORIAL DIRECTOR
Susan Goldberg
GENERAL MANAGER, NG MEDIA
David Miller

INTERNATIONAL EDITIONS

EDITORIAL DIRECTOR
Amy Kolczak
DEPUTY EDITORIAL DIRECTOR
Darren Smith
EDITOR
Leigh Mitnick
TRANSLATION MANAGER
Beata Nas

INTERNATIONAL PUBLISHING

SENIOR VICE PRESIDENT
Yulia P. Boyle
SENIOR DIRECTOR
Ariel Deiac-Lohr
SENIOR MANAGER
Rossana Stella

HEADQUARTERS

1145 17th St. NW, Washington,
DC 20036-4688

Her hakkı saklıdır. National Geographic Traveler, National Geographic Partners'ın lisansıyla yayımlanmaktadır. Bu dergide yer alan yazı, makale, fotoğraf ve illüstrasyonların elektronik ortamlar da dahil olmak üzere çoğaltılma hakları National Geographic Partners ve Group Medya'ya aittir. Yazılı ön izin olmaksızın hangi dilde ve hangi ortamda olursa olsun materyalin tamamının ya da bir bölümünün çoğaltılması yasaktır. Bu dergi, basın meslek ilkelerine uymaya söz vermiştir.

COPYRIGHT © 2021 National Geographic Partners, LLC. Tüm hakları saklıdır. National Geographic Traveler ve Sarı Çerçeve Tescilli Markalardır ® Marcas Registradas. National Geographic talep edilmemiş materyallerden dolayı hiçbir sorumluluk kabul etmez.

ISSN 2618-5962

OBSESYON MOZAIK

Bir Parça, Bir Parça Daha

Taşların büyümesine kapılan bir akademisyen Akdeniz'i tavaf ediyor.

Yazı: Prof.Dr. Mustafa Şahin

Doktorasını başarı ile tamamlamış bir araştırma görevlisi olduğum dönemde bir gün hocam Prof.Dr. Ramazan Özgan'dan reddetmesi güç bir teklif almıştım. "Meslektaşım Dr. Wilfred Geominy ile Karadeniz Bölgesi'nde bulunan müzelerindeki heykeltıraşlık eserlerini çalışmak için bir proje başlatıyoruz ve senin de ekipte fotoğrafçı olarak yer almanı istiyoruz," demişti. Altın tepside sunulan bir fırsat olarak gördüğüm bu teklife hiç düşünmeden evet dedim ve bu ekibin parçası oldum.

1999 baharında Zonguldak'ta başlayan yolculuğumuz Artvin'deki Sarp köyüne kadar devam edecekti. Yemeyi içmeyi seven bir ekibin içinde bulmuştum kendimi; bir yandan Karadeniz kıyısının kültürünü, doğasını tanıyor, bir yandan da yerel lezzetleri deneyimliyorduk. Zonguldak, Bartın, Sinop derken sıra benim mozaik tutkumun doğum yeri olacak Samsun'a geldi. Kentteki Arkeoloji ve Etnografya Müzesi girişinde ziyaretçileri, mekânın tam ortasında, zeminde uzanan büyük bir mozaik taban karşılıyordu. Rengârenk taşlarla zemine adeta dokunmuş gibi duran bir şaheserdi. Büyülenmişim. Karşısına geçip hayranlıkla uzun uzun baktığımı hatırlıyorum. 1/2-1959 envanter numarası ile kayıtlı o mozaik tabanı hiç unutmuyacaktım.

1958'de antik Amisos kenti sınırları içerisindeki İtme Engelliler Okulu'nun inşaatında bulunan bu mozaik taban 1959'da Arkeoloji Müzesi'ne taşınmış ve girişteki yerine yerleştirilmiş. 56 m²'lik mozaik Türkiye'deki büyük ve iyi korunmuş örneklerden biri. Mozaığın ortasındaki merkez panoda Akhilleus ve annesi Thetis konu edilmiş. (Mozaik, Akhilleus kültürünün Karadeniz'e dek uzandığına dair önemli bir belge.) Bu panonun dört köşesinde kişileştirilmiş dört mevsim yerini almış. Mevsim panelleri arasındaki dikdörtgen dört panoda ise birbirlerinden farklı olarak işlenmiş *hippocampus* (deniz atı) ile *triton*'un (Poseidon'un oğlu olan deniz yaratığı) taşıdığı *nerid*'ler (su perileri) betimlenmiş. Mitolojik figürlerin yer aldığı panolardan bağımsız şekilde duran bir panoda ise büyük olasılıkla Akhilleus adına yapılan bir kurban töreni resmedilmiş.

Güzelliği çağlara sığmayan bu sanat eserinin zarafeti tabiri caizse içime o zehir damlasını bıraktı. Samsun gibi beklenmedik bir yerde filizlenen mozaik tutkum beni çok farklı arkeoloji müzelerine sürükledi. Neyse ki Türkiye, bu zarif Roma sanatını doya doya inceleyebilmek için dünya üzerindeki en ideal yerlerden biri. Hem Zeugma'yı, hem de Zeugma Mozaik Müzesi'ni defalarca ziyaret ettim. Zeugma Müzesi'ndeki Pasiphae-Daidalos mozaïği ile karşı karşıya geldiğimde anlatılan konu ve işçilik karşısında tüylerim diken diken oldu. Antakya'ya sırf dillere destan mozaik müzesini, Şanlıurfa'ya da ünlü Amazonlar mozaïğini görmek için gittim. Haleplibahçe'de, dünyada dört Amazon kraliçesine de yer veren tek ve devasa mozaïği seyir iskelesinden izlerken ne kadar eşsiz bir şeye baktığımı fark ettim.

Bu tutkunun beni ülke sınırlarının dışına taşıdığı da oldu; Bardo Müzesi'ndeki mozaik koleksiyonunu görmek için yolumu Tunus'a düşürdüm, ünlü İskender mozaïğini görmek için Pompeii'yi ve Napoli Ulusal Arkeoloji Müzesi'ni ziyaret ettim. Tabii söz konusu

Anadolu'nun Mozaikleri

Sıradışı ve çok iyi korunmuş pek çok Roma ve Doğu Roma mozaïğini barındıran Türkiye, aynı zamanda bu sanatın ilk örneklerine de ev sahipliği yapıyor.

GORDİON MOZAIKLERİ

Mozaik sanatının gerçek anlamda bilinen ilk örnekleri kabul edilen bu mozaikler, Polatlı'daki (Ankara) Gordion Müzesi'nde sergileniyor.

AMAZONLAR MOZAIĞI

Şanlıurfa'nın merkezinde bulunan ve daha sonra Haleplibahçe Mozaik Müzesi'ne dönüştürülen Roma villasının zeminindeki bu devasa mozaik, harika işçiliği ve özgün konusuyla görülmeyi hak ediyor.

GERMANİCİA MOZAIKLERİ

Günlük hayatın ve pastoral sahnelerin resmedildiği mozaiklerin en etkileyici örneklerinden bazılarını barındıran bu eserler Kahramanmaraş'ta yer alıyor.

Sağda, üstte: Amisos Mozaïği'nden bir detay: başındaki çiçek tacı ile bir kişi olarak tasvir edilmiş ilkbahar.

Karşı sayfa: Tıpkı Amisos Mozaïği gibi hippocampus'a binmiş nerid'i resmeden bir Roma mozaïği, Tunus'taki El Djem Müzesi'nde sergileniyor.

olan tüm Akdeniz'e yayılmış Roma İmparatorluğu olunca bu sanata oldukça geniş bir coğrafyada rastlanıyor. Ayrıca beni yer üstündekiler kadar günümüzde yeraltında olan, keşfedilmeyi bekleyen şaheserler de heyecanlandırıyor –henüz toprak altında saklı duran onca antik kentin gizlediği yarının dev mozaikleriyle tanışmayı ipe çekiyorum.

Samsun Arkeoloji Müzesi'ne dönecek olursak, dönemin müze müdürü rahmetli Mustafa Akkaya ilgimi fark edip yanıma gelmişti. Bu mozaikle ilgili bir yayına nasıl ulaşabileceğimi sorunca şaşkıncu bir yanıt almıştım. Müzedeki çok özel konumuna karşın o tarihe kadar mozaïği ne fark eden, ne de hakkında yayın hazırlayan biri olmuştum. Nasıl olur da böylesine önemli bir eser fark edilmemiş olabilirdi? O dönem aynı zamanda Zeugma mozaiklerinin de gündemde olduğu yıllardı. Baraj yapılıyordu ve mozaikler sudan kurtarmak için hummalı bir çalışma vardı. Muhtemelen o dönemki sınırlı arkeolojik kapasitemiz henüz kuzey kıyılarımıza ulaşmamıştı.

Sonra iş başa düştü. Amisos Mozaïği'ni, yüksek lisansını tamamlamak için bir konu arayışında olan eşim Derya Şahin'e önerdim; o da bu konuyu çalışmaya başladı. Ayrıca 2000 yılında, Knidos kazılarında çalıştığım son senede, bir sohbet sırasında –biraz da tesadüf eseri– Amisos Mozaïği'ni, bir AİEMA (Uluslararası Antik Mozaik Çalışmaları Derneği) yönetim kurulu üyesine tanıtmış oldum. Birkaç ay sonra mozaik Roma'daki 9. Mozaik Kolokyumu'nda tanıtıldı; tez de birkaç yıl içinde tamamlandı ve kitaplaştırıldı.

Böylece çiçeği burnunda bir araştırma görevlisi olarak çıktığım o Karadeniz yolculuğu içimdeki mozaik müptelasının uyanmasına ve bölgedeki eserlerin geniş kitlelere tanıtılmasına önyak oldu –bir de Karadeniz'in pek lezzetli yemekleri sağ olsun, birkaç kilo almama.

PROF.DR. MUSTAFA ŞAHİN, Uludağ Üniversitesi Arkeoloji Bölümü Başkanı olarak görev yapıyor.